

Helyzetkép

2013. augusztus - szeptember

Gazdasági növekedés

Ez év közepén részben váratlan események következtek be a világgazdaságban. Az a korábbi helyzet, mely szerint a globális gazdaság növekedése a fejlett országok gazdaságának stagnálása, némelyek recessziója mellett a fejlődő országok – ezen belül néhány meghatározó gazdaság gyors – bővülésének köszönhető, megváltozóban van. A fejlett gazdaságok ugyan továbbra is az államadósság magas szintjével, illetve az államháztartás egyensúlytalanságával küzdenek, de *az eurózána országában már láthatóak a válságkezelés első eredményei*. A fejlődő országok bővülési dinamikája az utóbbi másfél évben megváltozott. Kérdés, hogy a fejlődő országokban ciklikus lassulásról van-e szó, vagy a növekedési potenciál megváltozása érzékelhető.

A globális gazdaság közeljövőre vetíthető kilátásait természetesen most is az Egyesült Államok helyzete befolyásolja különösen nagymértékben. A bizonytalanságot az okozza, hogy nem egyértelmű a jegybank szerepét betöltő Fed szándéka a monetáris politika várható – és nyilvánvalóan szükséges – változtatásáról. A Fed olyan eszközvásárlási programot indított, amely jelentős pénzbőséget teremtve elősegítette a gazdasági növekedést. Ez a pénzügyi eszközvásárlás az egész pénzvilágot kedvezően érintette, könnyítette a fejlődő és feltörekvő piacok pozícióját. Ezt a programot azonban várhatóan szigorítani fogja az Egyesült Államok tartalékbankja, mert hosszabb távú fenntartása pénzügyi buborék képződéséhez vezethet. A szigorítás következményeként *a pénzbőség csökkenése és a pénzügyi kockázatvállalás mérséklődése prognosztizálható*; ebből kifolyólag a tőke ismét a fejlett országok piacán koncentrálódik, következésképpen *szigorodnak a kamatfeltételek a feltörekvő piacok, benne Magyarország számára is*.

A Nemzetközi Valutaalap összességében 2013-ban a múlt évinél csupán valamivel szerényebb, míg a jövő évben ennél dinamikusabb, a 2011-es ütemet közelítő növekedést vár. A világgazdaság tavalyelőtt 3,9%-kal, míg a múlt évben 3,2%-kal bővült. Az IMF még a nyári előrejelzésében is a tavalyival azonos dinamikát várt, a jelenlegi prognózisban ezt 0,3

százalékponttal mérsékelte. Az októberi becslés a jövő évi fejlődési ütemet is némileg, 0,2 százalékponttal visszavette, így a jelenlegi feltételezés szerint a világgazdaság 3,6%-kal növekedhet. A fejlett országok GDP bővülésére készített korábbi prognózis nem változott, eszerint jövőre megfordul a több éves tendencia, és gyorsulhat a GDP növekedésének üteme: az előző két évben mért 1,7%-ot, illetve 1,5%-ot követően az idén 1,2%-kal, jövőre pedig a dinamika elérheti a 2%-ot. Az elemzés szerint az Amerikai Egyesült Államok gazdasági növekedésében ez évben csupán szerény és átmeneti megtorpanás következett be, így az előző két év 1,8%-ot, illetve 2,8%-ot jelentő GDP bővülését követően idén 1,6%-os, a jövő évben pedig ismét – a fejlett gazdaságokban jelentősnek számító – 2,6%-os dinamika valószínűsíthető. A japán gazdaság két évvel ezelőtt recesszióban volt, akkor 0,6%-kal csökkent a GDP. A múlt évben már érzékelhetően, 2%-kal bővült a bruttó hazai termék, és ugyanez a dinamika várható ebben az évben is. A jövő évre ugyanakkor lassulást, 1,2%-os növekedést prognosztizál az IMF szakértő gárdája. Kanadában viszonylag töretlen a fejlődés üteme. A két évvel ezelőtti 2,5%-ot követően tavaly 1,7%-kal nőtt a GDP. Az idei évben várhatóan 1,6%-kal, míg jövőre ismét nagyobb dinamikával, 2,2%-kal bővül a gazdaság.

Az Európai Unióban az idei évben stagnál a gazdaság, amely a két évvel korábbi – mai szemmel dinamikusnak tűnő – 1,7%-os növekedésnél kedvezőtlenebb, a múlt évi 0,3%-os recesszióhoz képest pedig előrelépés. Jövőre 1,3%-os bővülést várnak a Valutaalap elemzői. A nyári prognózis az idei évre még szerény, 0,2%-os szűküléssel, jövőre pedig 1,2%-os növekedéssel számolt. Az eurózónában problematikusabb a helyzet: a 2011. évi 1,5%-os GDP bővülést tavaly jelentős, 0,6%-os csökkenés követte, és ez évben is 0,4%-os, igaz, a nyárihoz képest 0,1 százalékponttal mérsékeltebb recessziót várnak, amelyet jövőre 1%-ot elérő GDP emelkedés követhet. ***Az eurózóna meghatározó gazdaságai közül Németország továbbra is az Unió motorjának szerepét tölti be.*** Noha a két évvel korábbi – akár robusztusnak is minősíthető – 3,4%-os dinamika nem maradt meg, de a tavalyi 0,9%-os, illetve az idei évre várt 0,5%-os GDP növekedés is tekintélyes a mai eurózónában, amelyet jövőre – az eurózóna és az Európai Unió átlagát egyaránt meghaladó – 1,4%-os bővülés követ. Franciaország gazdasága az idén éppen túllép a stagnáló állapotot: a tavalyelőtti tekintélyesnek számító 2%-os növekedést a múlt évben stagnálás követte, míg az idén 0,2%-kal, jövőre 1%-kal nő a GDP. A két kritikus helyzetű dél-európai gazdaság nehezen lábál ki a recesszióból. Olaszországban már két évvel ezelőtt is szerény dinamikával, 0,4%-kal bővült a gazdaság, amit a múlt évben jelentős, 2,4%-os recesszió követett, s ez évben is ennél csak alig enyhébb, 1,8%-os csökkenés várható. Csupán a jövő évre becsülnek – természetesen az idei évre kialakult alacsony bázishoz képest szerény – 0,7%-os GDP bővülést. A spanyol gazdaság már két éve is mindössze a stagnálást jelentő 0,1%-kal fejlődött, míg tavaly már 1,6%-os recesszióban volt, és ez évben is csak alig kedvezőbb helyzet, 1,3%-os csökkenés prognosztizálható. Ezt jövőre is éppen csak nem stagnálás, tehát minimális, 0,2%-os bővülés követi. Az Európai Unió negyedik – saját valutával rendelkező – gazdasága, a brit kedvezőbb helyzetben van: nem csekély nehézségek árán ugyan, elkerülte a recessziót: két éve 1,1%-kal, a múlt évben 0,2%-kal nőtt a bruttó hazai terméke, míg az idei kilátás 1,4%-os, jövőre pedig már 1,9%-os bővülés.

Az eurózóna ötödik legnagyobb gazdasága, Hollandia csak jövőre lesz túl a recesszió: a tavalyi 1,2%-os, illetve az ez évi feltételezett, 1,3%-os csökkenést követően a jövő évben a stagnáláshoz nagyon közeli, 0,2%-kal nő a GDP. Belgium gazdasága a tavalyi kismértékű, 0,3%-os recesszió után ez évben a stagnálást jelentő 0,1%-kal, míg jövőre már 1%-kal bővül. Finnország is második éve recesszióban van: a múlt évben 0,8%-kal, ez évben 0,6%-kal esett vissza a bruttó hazai termék. A jövő évben bekövetkezhet a fordulat a GDP 1,1%-os bővülésével. Ausztriát elkerülte a recesszió: a tavalyi 0,9%-os gazdasági növekedést ez évben szerényebb, 0,4%-os, míg jövőre határozott előrelépést jelentő 1,6%-os dinamika követi. Írországban a sajátos pénzügyi válság meghaladásának jeleként gyorsul a fejlődés dinamikája: míg a múlt évben csupán 0,2%-kal bővült a gazdaság, addig ez évben már 0,6%-kal, jövőre pedig 1,8%-kal emelkedik a GDP. Luxemburgot is elkerülte a recesszió: a múlt évi szerény, 0,3%-os növekedést ez évben 0,5%-os, jövőre pedig 1,3%-os GDP bővülés követheti.

Az IMF prognózisa szerint ***a súlyos recesszióval küzdő három mediterrán ország közül kettő jövőre kikerülhet a csökkenő zónából***, míg Ciprus esetében ez még nem várható. Görögországban, ahol még most is igen súlyos a gazdaság állapota, a múlt évi 6,4%-os zsugorodás után ez évben is 4,2%-os GDP csökkenést, míg jövőre már 0,6%-os bővülést várnak. Portugáliában tavaly 3,2%-kal esett vissza, míg a prognózis szerint ez évben 1,8%-kal zsugorodik a GDP, ugyanakkor a 2014. évben már 0,8%-os növekedés látszik elérhetőnek. Cipruson még jövőre sem lesz fordulat: a GDP múlt évi 2,4%-os visszaesését idén 8,7%-os zuhanás, míg jövőre újabb 3,9%-os esés követi. A mediterrán térség országai közül Málta helyzete stabil: a múlt évi 1%-os bővülést ez évben 1,1%-os, míg jövőre 1,8%-os GDP növekedés követheti. Még egy országban várható jövőre recesszió: a szlovén gazdaságban a múlt évi 2,5%-os GDP csökkenés gyakorlatilag megismétlődik, az idén 2,6%-kal, jövőre pedig 1,4%-kal eshet vissza a bruttó hazai termék. Szlovákia gazdasága viszonylag gyors ütemben fejlődik: a múlt évben 2%-os volt a bővülés, amely az idén minden bizonnyal 0,8%-os dinamikára változik, jövőre pedig ismét jelentős, 2,3%-os lehet az ütem. Észtország dinamikusan fejlődik: a tavalyi 3,9%-ot követően ez évben 1,5%-kal, míg jövőre 2,5%-kal nő majd a GDP.

Az észak-európai országok közül Svédország gazdasága viszonylag jól teljesít: a múlt évben 1%-kal emelkedett a bruttó hazai termék, amelyet ez évben hasonló mértékű, 0,9%-os, míg jövőre dinamikus, 2,3%-os növekedés követ. Dánia az idén már nincs recesszióban: a múlt évben még 0,4%-kal zsugorodott a gazdaság, ez évben stagnálás, pontosabban 0,1%-os, míg jövőre már érzékelhető, 1,2%-os bővülés valószínűsíthető. Az eurózónán kívüli visegrádi országok közül Lengyelországban csupán kissé csökken a fejlődés dinamikája: miután a múlt évben 1,9%-kal nőtt a GDP, ez évben némileg szerényebb, 1,3%-os növekedés, míg jövőre ismét jelentősebb, 2,4%-os emelkedés a legvalószínűbb forgatókönyv. Csehország helyzete sokkal nehezebb, csak jövőre várható a recesszió túlhaladása: a tavalyi 1,2% után még idén is feltehetően 0,4%-kal szűkül a gazdaság, amelyet csupán jövőre követhet 1,5%-os bővülés. Az Európai Unióban változatlanul a balti országok növekedése a leggyorsabb. Litvánia bruttó hazai terméke a múlt évben 3,6%-kal nőtt, amelyet ez évben és jövőre egyaránt 3,4%-os emelkedés követ. Lettország gazdaságának gyarapodása kiemelkedő, igaz, ez a 2008-ban kitört válság nyomán elmaradt gazdasági teljesítmény helyreállítási periódusához tartozik

még. A lett GDP a tavalyi 5,6%-ot követően ez évben várhatóan 4%-kal, míg jövőre 4,2%-kal bővül. A Balkán országainak korábbi növekedési üteme érzékelhetően lassult. Romániában érződik a gyorsulás: a múlt évi szerényebb, 0,7%-os GDP emelkedést ez évben 2%-os, jövőre 2,2%-os bővülés követheti. Bulgáriában lassabb a dinamika: a tavalyi 0,8%-os bővülést ez évben a bruttó hazai termék 0,5%-os, jövőre pedig 1,6%-os emelkedése válthatja fel. Az Európai Unióhoz idén csatlakozott Horvátország nehezen kerül ki a recesszióból: a múlt évi 2%-os GDP csökkenés után még ez évben is 0,6%-os visszaesés várható, amelyet csak a jövő évben követ 1,5%-os emelkedés.

Az unió kívüli európai államok gazdasági növekedésének dinamikája meghaladja az uniós átlagot. Svájc a múlt évben 1%-kal növelte a bruttó hazai termékét, ez évben 1,7%-kal, míg jövőre 1,8%-kal bővül a gazdaság. Norvégiában a múlt évi jelentős, 3%-os GDP emelkedést ez évben 1,6%-os, a jövő évben pedig 2,3%-os bővülés követi. Izlandon tavaly 1,6%-kal nőtt a bruttó hazai termék, ez évben 1,9%-os, jövőre 2,1%-os növekedés várható. Szerbiában a múlt évi 1,7%-os recessziót idén és jövőre egyaránt 2%-os gazdasági növekedés váltja fel. Oroszországban ez évben várható átmeneti lassulás: a múlt évben 3,4%-kal nőtt a GDP, amelyet ez évben 1,5%-os, jövőre ismét 3%-os bővülés követ.

Az IMF prognózisa szerint ***az ázsiai térség továbbra is kiemelkedő, 5% feletti dinamikával fejlődik.*** Ázsia gazdasága a múlt évben 5,1%-kal bővült, és ez az ütem még némileg nő is: ez évben 5,2%-ra, a következő évben 5,3%-ra. Korea bruttó hazai terméke ehhez képest szerényebb, de gyorsuló ütemben bővül: a múlt évben rögzített 2%-ot követően idén 2,8%-kal, míg jövőre 3,7%-kal. Az egész világ aggódba figyeli a kínai gazdaság teljesítményét; a második legnagyobb gazdasági potenciállal rendelkező országgént jelentősen befolyásolja a világgazdaság alakulását. Az hosszabb ideje nyilvánvaló, hogy a kínai gazdaságban olyan strukturális feszültségek halmozódtak fel, amelyek következtében határozott korrekciókra, s ennek nyomán a növekedési ütem lassulására kerül sor, de nagyon fontos annak időzítése és a tempója. Most úgy tűnik, a gazdaság bővülésének dinamikája csak lassan csökken: a múlt évi 7,7%-os GDP emelkedést követően ez évben alig mérséklődik az ütem: 7,6%-kal, és jövőre is 7,3%-kal bővül a bruttó hazai termék. India kétszámjegyű inflációval küzd, gazdasága ugyanakkor gyorsuló dinamikával gyarapodik: a tavalyi 3,2%-os GDP növekedést ez évben 3,8%-os, jövőre 5,1%-os emelkedés követi. Az ASEAN országok gazdasága tartósan 5%-ot meghaladó ütemben fejlődik, és több ország GDP növekedése meghaladja a 6%-ot.

Az amerikai földrészen az ázsiaiánál szerényebb, 3% körüli a növekedési dinamika. A legnagyobb dél-amerikai gazdaság, Brazília fejlődése a múlt évben megtorpant: 0,9%-os bővülést regisztráltak, míg ez évben és jövőre is 2,5%-os GDP emelkedéssel lehet számolni. Argentínában is az ütem gyorsulása várható: a múlt évi 1,9%-os GDP emelkedést ez évben 3,5%-os, jövőre 2,8%-os növekedés követi. Mexikóban az ideai teljesítmény mutat átmeneti lassulást: a múlt évben még 3,6%-kal nőtt a GDP, ez évben azonban csupán 1,2%-kal, igaz, jövőre ismét 3%-ot várnak.

A magyar gazdaság kilátásait igen kedvezőtlennek ítéli meg az IMF szakértői gárdája. A múlt évi jelentős, 1,7%-os GDP csökkenést követően erre az évre a stagnálást csak éppen meghaladó, 0,2%-os bővülést, míg jövőre – az Európai Unió átlagával éppen megegyező, de a

térségünkötől lényegesen elmaradó – 1,3%-os növekedést várnak. Ez az előrejelzés reális, megfelel más gazdaságelemzők prognózisának, és egyértelműen következik a kormány konfrontatív, kiszámíthatatlan gazdaságpolitikájából. Ennek következményeként ***folytatódik a lemaradásunk a térség országaitól, melyek gyorsabban fejlődnek, és nem várható a felzárkózásunk az Európai Unió átlagához.***

Foglalkoztatottság, keresetek

A munkaügyi statisztika adatai tükrözik a kormányzati törekvések eredményességét a közmunkák egyre kiterjedtebb alkalmazásában, igaz, annak hatékonyságától teljesen függetlenül. A foglalkoztatottak növekvő száma részben ezt, részben a szintén terjedő külföldi munkavállalás hatását mutatja. Az osztrák és a német statisztikai hivatalok szeptemberben közölt adatai szerint csupán e két országban a 110 ezret valamelyest meghaladta a magyar munkavállalók száma. E létszám egy részét módszertani okokból a KSH munkaerő-felvétele is tartalmazza. Ha ezeket a körülményeket számításba vesszük, akkor ***a hazai versenyszférában ténylegesen csökkent a foglalkoztatottak létszáma.*** Ezt támasztják alá az intézményi munkaügyi statisztika által gyűjtött információk is. ***A mesterségesen leszorított infláció hatására a reálkeresetek emelkedtek, igaz így sem érték el a két évvel korábbi szintet.***

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a harmadik negyedévben a ***foglalkoztatottak száma*** 3 990 ezer fő volt, 54 ezer fővel, 1,4%-kal több, mint egy évvel korábban. Augusztusban, a trimeszter középső hónapjában a közfoglalkoztatottak száma 41 ezerrel haladta meg az egy évvel korábbit. A 15-64 éves népesség ***foglalkoztatási rátája*** a július és szeptember közötti három hónapban 59,2% volt, egy százalékponttal magasabb, mint a múlt év azonos időszakában. A foglalkoztatottságban változatlanul jelentős különbség van a keresők iskolai végzettsége szerint. A legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezők foglalkoztatási rátája a harmadik negyedévben mindössze 28,6% volt, 0,2 százalékponttal – hibahatáron belül – magasabb az egy évvel korábbinál. A középfokú végzettségűek foglalkoztatási aránya 67,7% volt, 1,3 százalékponttal magasabb, mint a bázisidőszakban. Az érettségivel rendelkezők rátája ebben az időszakban 61,8% volt, 1 százalékponttal magasabb, mint tavaly a harmadik negyedévben. A diplomások foglalkoztatási aránya volt ebben az időszakban ismét a legmagasabb, 78,4%, noha csekély mértékben, 0,2 százalékponttal mérséklődött egy év alatt. Jelentős különbségek vannak a régiók foglalkoztatási mutatóiban is. A legkedvezőbb helyzetű Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon egyaránt 62,8% volt a foglalkoztatási ráta, noha mindkét régióban némileg csökkent a tavalyihoz képest ez az arány 0,1, illetve 0,3 százalékponttal. Közép-Dunántúlon 61,7% volt a foglalkoztatási ráta értéke, 1,3 százalékponttal nagyobb az egy évvel korábbinál. Két régióban nem egészen két százalékponttal az országos átlag alatt volt a foglalkoztatási arány. Dél-Alföldön az 57,6%-os érték az egy évvel korábbinál 0,5 százalékponttal magasabb, míg Dél-Dunántúlon a most mért 57,4%-os ráta jelentősen, 3,2 százalékponttal meghaladta a múlt év hasonló időszakára

jellemző mutatót. Két régióban – a közmunkák szaporodásának köszönhetően – növekedett ugyan a foglalkoztatottság, de még mindig rendkívül alacsony a mértéke. Észak-Alföldön a harmadik negyedéves adat az 1,5 százalékpontos emelkedés ellenére csupán 54,9%, míg Észak-Magyarországon a jelentős, 2,7 százalékpontos növekedés mellett is csak 52,6% volt a harmadik negyedévben.

Az **aktív munkanélküliek száma** a jelzett három hónap átlagában 434 ezer fő volt, 24 ezer fővel, 5,1%-kal kevesebb az egy évvel azelőttinél. A **passzív munkanélküliek száma** – a legfrissebb ismert adat szerint – a második negyedévben 130 ezer fő volt. A **munkanélküliségi ráta** a harmadik negyedévben 9,8% volt, 0,6 százalékponttal kisebb az egy évvel korábinál. A mérsékelt csökkenés ellenére aggasztó az ifjúsági munkanélküliség. A 25 éven aluliak munkanélküliségi rátája az egy évvel korábinál 2 százalékponttal alacsonyabb ugyan, de a most mért 27,4%-os mérték még mindig rendkívül magas. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek munkanélküliségi rátája a nyári időszaknak megfelelően 8,6% volt, 0,7 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábinál. Ugyanakkor az 55-64 évesek 7,7%-os munkanélküliségi aránya 0,5 százalékponttal meghaladta a múlt évit, azaz megmutatkozik a korai nyugdíjba vonulás drasztikus tiltásának a hatása. Változatlanul nagyon magas a tartós munkanélküliség: az álláskereső több mint fele, 54,3%-a legalább egy éve keresett reménytelenül munkahelyet. Az álláskereső átlagos időtartama meghaladta a másfél évet, és elérte a 19,1 hónapot. A legfeljebb 8 általánossal rendelkezők munkanélküliségi rátája a harmadik negyedévben 23%, a szakiskolai, szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezőké 10,6%, az érettségizetteké 8,3%, míg a felsőfokú végzettségűeké 4,1% volt.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **regisztrált álláskeresők száma** szeptember végén 484 ezer fő volt, 42 600 fővel, 8,1%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Szeptemberben 43 800 új álláshelyet jelentettek be a foglalkoztatók, valamivel, 1,4%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Ugyanakkor ezeknek a munkalehetőségeknek több mint 60%-a támogatott munkahely, tehát közmunka volt. Rendkívül magas 68 200 fő volt a pályakezdők száma a munkanélküliek körében, alig valamivel, 1,2%-kal kevesebb, mint a múlt év szeptemberében. Az álláskereső 40,3%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel, többsége, 53,9%-a valamilyen középfokú végzettséggel rendelkezett, míg 5,9%-a volt diplomás.

A nyilvántartásban szereplő munkanélküliek alig egytizede, 10,3%-a kapott szeptemberben álláskereső támogatást. Ebben az átlagosan bruttó 71 700 forintos ellátásban mindössze 49 800 fő részesült, 3,4%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A lényegesen kisebb összegű szociális támogatást a regisztrált álláskereső alig több mint egyharmadának, 34,5%-ának folyósították, míg – a kormányzati szándéknak megfelelően – **a munkanélküliek több mint fele, 55,2%-a teljesen ellátatlanul maradt.**

Nagyon komoly területi különbségek súlyosbítják a foglalkoztatási rendszer szerteágazó problémáit. Két kritikus helyzetű régióban a regisztrált munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népesség 18%-a körül volt, két megyében meghaladta a 20%-ot, és egy harmadikban is megközelítette ezt a lélektani határt. Összesen négy megyében haladta meg a

munkanélküliségi ráta a 10,9%-os országos átlag másfélszeresét. Jellemző a munkaerőpiaci helyzet kritikus voltára, hogy két kedvező helyzetű nyugat-dunántúli megyében – a működőtöke menekülésének látványos jeleként – az előző év szeptemberéhez képest nőtt a regisztrált munkanélküliek száma: Vas megyében 3,9%-kal, Zala megyében pedig 8,3%-kal. Ugyanakkor a közmunkások számának jelentős bővítésével több régióban számottevően csökkent – de változatlanul nagyon magas – a regisztrált munkanélküliek száma: Észak-Alföldön 8%, Észak-Magyarországon 10,2%, Dél-Alföldön 10,8%, míg Dél-Dunántúlon 13,4%. A közmunkák egyre kiterjedtebb alkalmazása ellenére Észak-Alföldön szeptemberben a regisztrált munkanélküliek aránya elérte a gazdaságilag aktív népesség 17,7%-át, Észak-Magyarországon pedig 18,1%-át. Azaz a közmunka nem tudja helyettesíteni a hiányzó piaci munkahelyeket.

Szeptember hónapban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében kiemelkedően magas, 20,8% volt a munkanélküliségi ráta, azaz a megye minden ötödik aktív korú lakója állás nélkül volt. A harmadik negyedév végén 50 500 munkanélküli szerepelt a megyei nyilvántartásban, 7,1%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Hasonlóan magas, 20,3%-os volt a munkanélküliségi ráta Nógrád megyében is, annak ellenére, hogy a regisztrált munkanélküliek szeptember végi 16 800 fős száma jelentősen, 9,4%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. Csaknem ilyen kedvezőtlen volt a helyzet Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is, ahol 19,4% volt a tárgyhoz végén a munkanélküliségi ráta; a munkanélküliek száma 55 100 fő volt, 10,2%-kal kevesebb, mint a múlt év szeptemberében. Hajdú-Bihar megyében 17,2%, azaz ugyancsak igen magas volt szeptemberben a munkanélküliségi ráta, annak ellenére, hogy a regisztrált munkanélküliek száma 7,1%-kal csökkent, így a szeptember végi létszámuk 41 100 fő volt.

Augusztusban országosan 147 ezer főt alkalmaztak *közfoglalkoztatás* keretében, több mint egyharmaddal, 38,2%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az első nyolc hónap átlagában 111 ezer közmunkást foglalkoztattak, 14,7%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. A közfoglalkoztatottak több mint négyötöde, 83,6%-a teljes munkaidőben dolgozott, átlagosan 77 300 forintos bruttó keresettel. Ez a fizetés a jogszabályban előírt minimálbérnek kevesebb mint négyötöde, 78,9%-a.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első nyolc hónapban a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 670 ezer *fő állt alkalmazásban*, ugyanannyi, mint egy évvel korábban, és 17 700 fővel, 0,7%-kal kevesebb, mint két évvel azelőtt. A *versenyszférában* az első nyolc hónapban 0,3%-kal kevesebben dolgoztak az egy évvel korábbinál, és 3,3%-kal kevesebben a két évvel azelőttinél. A *közszférában* – közfoglalkoztatottak nélkül – 666 ezer fő állt alkalmazásban, 0,6%-kal több, mint egy évvel korábban, és 1,7%-kal kevesebb, mint 2011 azonos időszakában. Az igazgatásban és a védelemben egyértelműen nőtt a létszám: egy év alatt 2,7%-kal, két év alatt 3,3%-kal. Ugyanakkor az oktatásban az egy évvel korábbinál jelentősen, 5,8%-kal, míg a két évvel azelőttinél 9,2%-kal kevesebben dolgoztak. Az egészségügyben és a szociális ellátásban – a kiterjedt államosítás következtében – érzékelhetően, 8,1%-kal többen dolgoztak közalkalmazotti jogállásban, mint a múlt év azonos időszakában, és 6%-kal többen, mint két évvel korábban.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az év első nyolc hónapjában 227 900 forint volt, 3,4%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. A versenyszférában 238 900 forint volt az átlagkereset, 3,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A költségvetési intézményeknél – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 221 800 forint volt a kereset, 4,5%-kal több, mint a bázisidőszakban. A közszférában a teljes munkaidőben dolgozók bizonyos hányada a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 10 300 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

A nemzetgazdaságban a **nettó átlagkereset** az év első nyolc hónapjában 149 300 forint volt, 4,8%-kal több az egy évvel korábbinál. Ebben az időszakban a fogyasztói árak 2,1%-kal emelkedtek, így a reálkereset 2,6%-kal nőtt, ugyanakkor 1,1%-kal elmaradt a két évvel korábbitól. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó keresete 107 700 forint volt, 4,2%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A versenyszféra szellemi dolgozóinak nettó átlagkeresete 233 600 forint volt, 5,9%-kal több az egy évvel korábbinál. A költségvetési intézményekben foglalkoztatottak nettó átlagkeresete – a közfoglalkoztatottak bérének figyelmen kívül hagyásával – az első nyolc hónapban 145 300 forint volt, 5,6%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A közigazgatás és a védelem területén 5%-kal, az oktatásban 5,4%-kal, míg az egészségügyben és a szociális ellátásban 8,3%-kal nőtt a nettó kereset.

Áralakulás

Az első háromnegyed évben tapasztalt dezinfláció szeptember hónapban némileg megtorpant. A fogyasztói árak az előző hónaphoz képest viszonylag jelentősen nőttek, és a maginfláció magas értéke az áremelkedési dinamika jövő évben várható gyorsulására utal. Ezen még változtathat **a rezsicsökkentés** további menete, amely **olyan mértékben távolodott el a közgazdasági racionalitástól**, hogy a választási megfontolásoknak megfelelően akár még váratlan lépésekre is sor kerülhet. **Az újabb csökkentési hullámok már egyre nyilvánvalóbban nem tényleges tehercsökkentést jelentenek a lakosságnak, hanem a terhek átcsoportosítását**; ennek egyik eleme a vállalkozások energiaköltségének emelkedése, amely begyűrűzik a fogyasztói árakba. Ez az átrendeződés a magas jövedelműeknek kedvez, mivel fogyasztásuk szerkezetében jelentős az energia kiadás, amelyből így jelentős kedvezményt kapnak, míg az élelmiszerfogyasztás részaránya e körben relatíve alacsony. Az átlagosnál kevesebbet keresők energia költsége az előbbinél lényegesen kisebb, így számukra az árcsökkenés kisebb megtakarítást, míg az élelmiszerek drágulása ennél nagyobb kiadásnövekedést eredményez.

Az **ipari termelői árak** augusztusban jelentősen, 0,7%-kal nőttek az előző hónaphoz képest, és 2,4 %-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az év első nyolc hónapjában az ipari termelői árak ugyanakkor mindössze 0,7%-kal haladták meg az előző év azonos időszakában mért árszintet. Az augusztusi árak az egy évvel korábbihoz képest legnagyobb mértékben, 10,7%-kal a gyógyszergyártásban, és 8,7%-kal a vegyiparban nőttek, de jelentős, 5,4%-os

áremelkedés volt a gépgyártásban, és 5,1%-os a járműgyártásban is. Ugyanakkor 3,5%-kal csökkentek az árak a vízkezelésben, 2,7%-kal a villamosenergia-iparban, valamint – a magas bázishoz képest – 2,4%-kal a kőolaj-feldolgozásban. A feldolgozóipar termelői árai augusztusban 3,4%-kal, az első nyolc hónapban 1,3%-kal voltak magasabbak, mint az előző év azonos időszakában.

Az **ipari export** forintban mért értékesítési árai augusztusban 0,8%-kal emelkedek az előző hónaphoz, és 3,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest. A kiviteli árak az év első nyolc hónapjában 1,2%-kal nőttek. Ebben a kereskedelmi relációban is a legnagyobb mértékben, 13,2%-kal a gyógyszeriparban, illetve 11,8%-kal a vegyiparban nőttek az árak, és jelentős, 9,5%-os volt az áremelkedés a nyomdaiparban, valamint 8,1%-os az élelmiszeriparban. Az **ipar belföldi értékesítési árai** augusztusban számottevően, 1,3%-kal nőttek az előző hónaphoz, ugyanakkor csupán 0,8%-kal az előző év azonos időszakához képest. Az év első nyolc hónapjában a szerény kereslet következtében a belföldi értékesítésben 2,1%-kal mérséklődtek az árak. Az év kezdettől kumulált adatokban a legnagyobb, 4,5%-os árcsökkenés a kőolaj-feldolgozásban, valamint 2,6%-os a villamosenergia-iparban ment végbe, míg az élelmiszeriparban és a gyógyszergyártásban egyaránt 6,1%-kal nőttek a belföldi értékesítési árak. A feldolgozóipari árak augusztusban 3,4%-kal, az év első nyolc hónapjában 1,3%-kal meghaladták az egy évvel korábbi szintet.

A **mezőgazdasági termelői árak** augusztusban 7,4%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz képest. A felvásárlásban egyre nagyobb hányadot tesz ki az idei termés értékesítése; ennek hatására a növénytermesztésben jelentősen, 14,6%-kal mérséklődtek az árak. A gabonafélék ára – a magas bázishoz képest – 23%-kal, ezen belül a búzáé 30%-kal, az ipari növényeké 8,5%-kal, ezen belül az olajos növényeké 10,7%-kal, a gyümölcsöké 9,9%-kal csökkent. A zöldségfélék termelői ára augusztusban 7,2%-kal, a burgonyáé – az alacsony bázishoz képest – egészen kivételes mértékben, 81%-kal haladta meg az előző év ugyanezen hónapjában mért szintet.

Az állattenyésztésben ezzel ellentétes tendencia figyelhető meg: az augusztusi árak 7,2%-kal emelkedtek az előző év azonos időszakához képest. Az élőállatok felvásárlási ára augusztusban 4,9%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit. A vágómarha termelői ára – a gyenge kereslet hatására – 22,2%-kal mérséklődött. A vágósertésé – a magas bázishoz képest is – 9,1%-kal, a vágóbaromfié pedig 7,8%-kal nőtt. Az állati termékek termelői ára augusztusban jelentősen, 12,9%-kal meghaladta a bázisidőszakit. A tej termelői ára – az alacsony bázishoz képest – különösen nagymértékben, 21,6%-kal emelkedett, míg a tojásé – a rendkívül magas bázishoz viszonyítva – 11,8%-kal csökkent.

A **fogyasztói árak** szeptemberben 0,5%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 1,4%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első háromnegyed évben 2,1%-kal nőttek a fogyasztói árak. Az idényáras élelmiszerek augusztushoz képest 5,5%-kal lettek olcsóbbak – ez a bekövetkezett árszintváltozást mérsékelte –, míg a szeszes italok és dohányárak ára 3,1%-kal emelkedett a dohánytermékek árrésének jelentős növelése következtében. A ruházati termékek és az üzemanyagok is 1,5%-kal drágultak egyetlen hónap alatt. Az egy évvel korábbi árszinthez képest az élelmiszerek 1,7%-kal drágultak. Érzékelhetően, 8,6%-kal

emelkedett a sajt, 5,7%-kal a tej, 5,6%-kal a sertéshús ára. Ugyanebben az időszakban 13,2%-kal mérséklődött a tojás, 9,1%-kal a cukor, míg 7%-kal a liszt fogyasztói ára. A jövedéki adó drasztikus emelése következtében 10,9%-kal nőtt a szeszesitalok és a dohányárak ára.

Az átlagot meghaladóan, 3,3%-kal emelkedett a szolgáltatások árszintje. A helyi közösségi közlekedés az átlagos infláció három és félszeresével, 4,9%-kal drágult. A kommunális szolgáltatások díja 10%-kal, a háztartási energiáé 8,1%-kal mérséklődött. Az üzemanyagok ára – a magas bázishoz képest – 2,9%-kal csökkent. A ruházati termékek ára némileg, 0,3%-kal, a tartós fogyasztási cikkeké 1,7%-kal elmaradt az egy évvel korábbi szinttől.

A *nyugdíjas* fogyasztói kosárral számított *infláció* szeptemberben 0,4%-kal nőtt az előző hónaphoz, és 1,2%-kal az előző év azonos hónapjához képest. Szeptemberben – a nyers élelmiszerek és az üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – szezonálisan kiigazított maginfláció meglehetősen magas, 3,5% volt.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* augusztusban – szezonálisan és naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 0,3%-kal csökkent az előző hónaphoz, és 1,4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A nyers adatok szerint az augusztusi forgalom volumene 0,9%-kal haladta meg az előző év azonos időszakában mértet. A kiskereskedelmi eladások az első nyolc hónap egészében stagnáltak, 0,1%-kal emelkedtek az egy évvel azelőttihez képest. Az élelmiszerek forgalma az év elejétől augusztusig terjedő időszakban gyakorlatilag stagnált, 0,1%-kal csökkent; ezen belül az üzlettípusok közötti forgalom július óta – a dohánykereskedelem államilag vezérelt átalakítása következtében – jelentősen átrendeződött. Az augusztusi élelmiszerforgalom 1,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit; amíg ezen belül az eladások több mint négyötödét, 83,2%-át adó általános élelmiszerüzletek forgalma 6%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz képest, addig a dohányboltokat is magába foglaló szaküzleteké egészen kivételes mértékben, 67,8%-kal nőtt. Az első nyolc hónapban az élelmiszeren kívüli forgalom 0,6%-kal mérséklődött. A bútorok és műszaki cikkek eladása 4,6%-kal, a könyvek és számítástechnikai termékeké 2,1%-kal, az iparcikkeké 1,7%-kal visszaesett. Ugyanebben az időszakban a gyógyszerek és illatszerek eladása 0,6%-kal, a ruházati termékeké 1,7%-kal, míg az üzemanyagoké 1,3%-kal emelkedett. A gépjárművek és járműalkatrészek eladási volumene a megfigyelt időszakban – az alacsony bázishoz képest is – 3,8%-kal csökkent.

A KSH néhány héttel ezelőtt tette közzé *a szegénység és a társadalmi kirekesztődés nemzetközi összehasonlítására szolgáló mutatók* 2011. és 2012. évre vonatkozó adatait. A felvétel, amelyet az Európai Unió minden tagországában évente egységes módszertan alapján végeznek, számunkra igen kedvezőtlen eredményekkel járt: az adatok egyértelműen mutatják, hogy 2010-ben megtört az a tendencia, amely szerint a megelőző öt évben – még a válság körülményei között is, ha kis lépésekben is – csökkent a jövedelem-eloszlás egyenlőtlensége és a szegénységi arány a magyar társadalomban. *A 2010. évi fordulatot követően már az első*

évben jelentősen emelkedett a szegények aránya, valamint érzékelhetően nőttek a jövedelem-eloszlásban az egyenlőtlenségek. A múlt évi vizsgálat e kedvezőtlen tendencia megerősödését, nehezen visszafordítható folyamatok kezdődő elmélyülését mutatta. A nemrég publikált társadalomstatisztikai adatokat érdemes egybevetni a TÁRKI néhány hónappal korábban közölt kutatási jelentésének hasonló tárgyú adataival. A TÁRKI rendszeresen, immár két évtizede végez lakossági jövedelmi felvételeket gyakorlatilag egységes módszertan alapján, így az egyes kutatások eredményei időben is összehasonlíthatók. Az egyik szomorú tény, hogy a kutatóintézet és a KSH adatainak egybevetése nem csupán megerősíti a KSH múlt évi adatfelvételének alapján tett megállapításokat, de több elemében a TÁRKI kutatói a statisztikai szolgálat által publikált elemzésnél lényegesen kedvezőtlenebb következtetésekre jutottak.

A TÁRKI vizsgálata bemutatja, hogy *a jövedelmi különbségek a 2009 és 2012 közötti időszakban szokatlanul nagymértékben megnöttek.* A változásnak az a jellegzetessége, hogy az alsó jövedelmi tizedbe tartozók /a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkező egymillió fő/ az összes jövedelemből lényegesen kisebb részt birtokoltak, mint az elmúlt hat évtizedben bármikor. Az alsó jövedelmi tizedbe tartozók 2009-ben az összes jövedelem 3,1%-ával rendelkeztek, míg a múlt évben csupán 2,5%-ával. *Ezek rendkívül nagyak minősíthető elmozdulások, a szegénység gyors terjedését tükrözik.* Maga a jövedelmi eltérés is igen nagy: a legfelső jövedelmi tizedbe tartozók átlagos jövedelme 2009-ben 7,2-szerese volt az alsó tizedbe tartozóknak, míg ez az arány 2012-ben már 9 volt. A KSH némileg más módszerrel vizsgálja a jövedelem-eloszlás egyenlőtlenségét: a felső jövedelmi ötöd /a legmagasabb jövedelemmel rendelkező kétmillió fő/ és az alsó jövedelmi ötöd jövedelmének hányadosát határozzák meg, amelynek a 2007. évi 3,7-ről 2010-re 3,4-re csökkent, míg 2012-ben jelentős emelkedéssel elérte a 4-et a mutató értéke. A két vizsgálat megállapításai tehát erősítik egymást.

Az Európai Unióban egységes módszertan alapján végzett jövedelemvizsgálatok a jövedelmi szegénység küszöbértékét a medián jövedelem 60%-ában határozzák meg. Ez az érték a múlt évben egy főre, pontosabban egy fogyasztási egységre havi 66 ezer forint volt. A TÁRKI vizsgálata szerint ennél kevesebb jövedelemmel rendelkezett a népesség 17%-a, azaz csaknem 1 700 ezer fő. Ami különösen problematikus, hogy a szegénységi küszöb alatt élők aránya 3 év alatt igen jelentősen, 3 százalékponttal, tehát 300 ezer fővel nőtt. A jövedelmi szegénységi arány a KSH 2012. évi felvétele szerint ezzel szemben csupán 14% volt a társadalomban; ez az arány a 2010. évi vizsgálat során még csak 12,6% volt; a múlt évben a KSH vizsgálata szerint 1 400 ezer személy élt a medián jövedelem 60%-ánál kevesebb pénzből, 140 ezer fővel több, mint két évvel korábban. *A szegénység terjedése mellett az utóbbi három évben a szegénység mélysége is nőtt.* A szegénységi rés, tehát a szegénységben élők medián jövedelmének a szegénységi küszöbtől mért távolsága is jelentősen megnőtt: a TÁRKI vizsgálata szerint 22%-ról 26%-ra. A KSH felvétele azt mutatta, hogy a szegénységi rés a 2010. évi 16,5%-ról a múlt évben 21%-ra emelkedett.

Mindkét kutatás vizsgálta az egyes rétegek szegénységi kockázatát. Közös megállapítás, hogy *a legkritikusabb helyzetben a gyermekek vannak.* A TÁRKI megállapítása szerint a gyermekek, valamint a 18. évüket be nem töltött fiatalok szegénységi kockázata igen

nagymértékben, 21%-ról 26%-ra nőtt az említett három évben, azaz a 18 éven aluliak szegénységi kockázata másfélszerese a teljes népesség szegénységi rátájának. ***A múlt évben minden negyedik gyermek nélkülözés közepette élt, amely az Európai Unióban az egyik legkritikusabb arány. Ilyen mértékű gyermekszegénységgel az elmúlt 60 évben nem találkozhattunk Magyarországon.*** A KSH is hasonló tendenciát tapasztalt, mely szerint a múlt évben a 18 évnél fiatalabbak 22,6%-a, azaz a gyermekek és fiatalok több mint egyötöde szegénységben élt, és ez 2,3 százalékponttal magasabb a 2010. évinél. Hasonlóan kedvezőtlen helyzetben voltak a 24 éven aluli fiatalok is. A TÁRKI mérése szerint az összehasonlítás időszakjában a fiatalok körében 19%-ról 23%-ra nőtt a szegénységi kockázat, azaz közel ***minden negyedik fiatal kényszerű nélkülözés közepette élt.*** A KSH adatai szerint csaknem minden ötödik fiatal, az érintett korosztály 19,8%-a élt a szegénységi küszöb alatti jövedelemből. A KSH is azt állapította meg, hogy e körben is 2,8 százalékponttal, tehát számottevően nőtt két év alatt a szegények aránya.

A kormány torz szociálpolitikájának eredményeként a munkahely elvesztése szinte szükségszerűen vonja maga után a szegénységet. A TÁRKI felvétele kimutatta, hogy a munkanélküli családok körében a szegények aránya 3 év alatt 50%-ról 66%-ra nőtt. A KSH szerint is aggasztóan magas, 49,5% a szegények aránya a munkanélküliek körében; ez jelentősen, 5 százalékponttal nőtt a két évvel korábbihoz képest. A TÁRKI vizsgálta a szegények életkor szerinti összetételét: a felvétel adatai szerint több mint egynegyedik, 28%-uk gyermek, további 18% pedig 25 éven aluli fiatal. Azaz ***a szegények közel fele, 46%-a a fiatal korosztályból kerül ki.*** Más metszetben szintén problematikus, hogy a szegény családok kétharmadában, 66%-ában van legalább egy gyermek. Az elmúlt időszak letragikusabb következménye a gyermekek szegénysége, nélkülözése, sőt éhezése ismét tömeges méreteket öltött Magyarországon. A szegénységi kockázat lényegesen nagyobb a falvakban, mint a nagyobb településeken élők körében. Amíg a községi lakosok aránya a teljes népességen belül 30%, addig a szegények közül minden második falun él.

A kirekesztődés mértékének meghatározásához mindkét vizsgálat anyagi deprivációs /megfosztottságot mérő/ mutatókat is alkalmaz, amelyek az alapvetőnek tekintett javak és szolgáltatások kényszerű nélkülözését mérik. ***E mutatók mindkét kutatás esetében igen jelentős romlást, a társadalom valóságos kettészakadásának folyamatát írják le.*** A TÁRKI adatai szerint a lakás megfelelő fűtését nem tudta megoldani a 3 évvel korábbi 20%-kal szemben a háztartások több mint egynegyede, 27%-a. A KSH ugyanezt a problémát 2010-ben lényegesen kisebb arányúnak mutatta be: a családok 10,7%-ánál, míg a tavalyi évben 14,5%-ánál észlelte. A rezsiköltséget és a törlesztő részleteket a TÁRKI szerint nem tudta fizetni a családok 24%-a, miközben három évvel korábban 21% volt ez az arány. Ez esetben a KSH rögzítette a negatívabb helyzetet: a felmérésük szerint a rezsifizetéssel vagy a törlesztő részletekkel elmaradók aránya 2010-ben 24,7%, míg a múlt évben 26,4% volt. Nem tudott rendszeresen húst fogyasztani a TÁRKI előző vizsgálata idején a családok 41%-a, míg a tavalyi felvétel adatai szerint már 45%-a. A KSH ennél kisebb arányt: 2010-ben 27,6%-ot, a múlt évben 32%-ot mért. A TÁRKI megállapítása szerint tavaly váratlanul felmerülő – 50 ezer forintot elérő – kiadás fedezésére képtelen volt a családok több mint egyötöde, 81%-a, szemben a három évvel korábbi 77%-kal. A KSH e tekintetben nem érzékelt változást a

társadalomban, igaz, hogy az általa közölt adatok is rendkívül magasak: 2010-ben 74%, míg 2012-ben 74,3%.

A társadalom, a családok igen nagy hányadát érinti az anyagi javaktól való megfosztottság. A kritikus sorsot tükröző társadalomstatisztikai mutatószám az **anyagi deprivációs ráta**, amely azt fejezi ki, hogy a családokat milyen mértékben érintik a fenti gondok, valamint a mosógép, a színes televízió és a telefon hiánya. A TÁRKI kutatása alapján a múlt évben a lakosságnak a többsége, 56,1%-a volt deprivált, szemben a 3 évvel korábbi 53,2%-kal. A KSH ennél kedvezőbb, de így is rendkívül súlyos társadalmi problémákat tükröző adatokat mért: 2010-ben 39,9%-ot, míg a múlt évben 44%-ot. Az ennél is nehezebb sorsú családok arányát méri a **súlyos deprivációs ráta**: azok a háztartások tartoznak e körbe, amelyek esetében a felsorolt problémák közül legalább négy megjelenik. A KSH felvétele szerint ebben az igen súlyos helyzetben volt 2010-ben a magyar családok több mint egyötöde, 21,6%-a, a múlt évben pedig már minden negyedik család, mivel a ráta értéke elérte a 25,7%-ot. A TÁRKI ennél sokkal nehezebb társadalmi szituációt érzékelt: 2009-ben a családok egyharmada, 33,7%-a, míg a múlt évben jóval több mint egyharmada, 37,3%-a élt súlyosan deprivált helyzetben.

A KSH közzétette a háztartási költségvetési felvétel idei első félévi előzetes adatait. Ennek alapján a lakosság fogyasztási kiadásainak volumene jelentősen, 1,8%-kal csökkent a múlt év azonos időszakához képest. Élelmiszerekre lényegesen – összehasonlító árakon – 4%-kal, szeszes italokra és dohányárúkra 10,3%-kal, lakásfenntartásra és háztartási energiára 1,6%-kal, lakberendezésre és háztartásvitelre 1,5%-kal költöttek kevesebbet a háztartások. Hírközlésre 0,65%-kal, vendéglátásra 2,9%-kal, kultúrára 3,6%-kal, közlekedésre 4,9%-kal, ruházati termékekre 4,9%-kal nőttek a kiadások. A korábbi vizsgálatok eredményeit alátámasztva a KSH **vizsgálata megerősítette a leggazdagabbak és a legszegényebbek közötti fogyasztási különbségek érzékelhető növekedését**. Az idei első félévben csupán a legfelső jövedelmi ötödhöz tartozók /a legmagasabb jövedelemmel rendelkező kétmillió fő/ fogyasztása nőtt, 1,4%-kal, míg az összes többi jövedelmi csoportba tartozóké csökkent, ezen belül a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkező, tehát az alsó jövedelmi ötödbe tartozó kétmillió emberé jelentősen, 3,4%-kal visszaesett. Ez a jelenlegi kormány szándékaival teljesen megegyezik, a legmagasabb jövedelműek képezik a kormányzati politika célcsoportját. Ezt a kör a haszonélvezője az egykulcsos személyi jövedelemadónak, a többgyermekesek családi adókedvezményének.

A **lakosság betétállománya** szeptemberben érzékelhetően, 108 milliárd forinttal csökkent, és a hónap utolsó munkanapján 6 907 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 133 milliárddal mérséklődött, a devizabetéteké a tranzakciók eredményeként 16 milliárd forinttal nőtt, míg árfolyamváltozás következtében 9 milliárd forinttal csökkent. A lakossági devizabetétek összege a hónap végén 913 milliárd forint volt.

A **lakosság hitelállománya** szeptemberben 31 milliárd forinttal csökkent, és a hónap végén 7 034 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek állománya 12 milliárd forinttal gyarapodott, a devizahiteleké tranzakciók eredményeként 35 milliárd forinttal, árfolyamváltozás következtében 8 milliárd forinttal mérséklődött. A lakossági devizahitelek állománya szeptember utolsó napján 3 831 milliárd forint volt, a teljes lakossági hitelállomány 54,5%-a.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A *külkereskedelmi forgalom* az év első negyedévében gyakorlatilag stagnált, azóta – ha nem is egyenletes ütemben, megtorpanásokkal – szerény mértékben bővül. A kivitel volumene augusztusban 1,4%-kal, a behozatalé 0,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. Az év első nyolc hónapjában az export 2,5%-kal, míg az import 3,2%-kal emelkedett. A külkereskedelmi mérleg aktívuma az első nyolc hónapban 1 362 milliárd forintot, illetve 4,6 milliárd eurót tett ki, gyakorlatilag ugyanannyit, 20 milliárd forinttal többet, illetve – az árfolyamváltozás miatt – 48 millió euróval kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Augusztus végéig az export forintban mért árszínvonala 0,5%-kal, az importé 1,2%-kal csökkent, így a cserearány 0,7%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest 1,4%-kal gyengült, míg az amerikai dollárhoz viszonyítva 1,2%-kal erősödött.

A külkereskedelmi forgalomban legnagyobb súlyt képviselő áruфőcsoport, a gépek és szállítóeszközök forgalma az első nyolc hónapban a korábbi évekhez képest igen szerény ütemben bővült: a kivitel volumene 2,7%-kal, a behozatalé pedig 2,2%-kal. Az áruфőcsoporton belül legnagyobb arányt képviselő villamos gépek és berendezések exportja szerény dinamikával, euró értékben számítva 2,1%-kal, míg az ezt követő közúti járművek kivitele jelentős mértékben, 15,7%-kal bővült. A harmadik csoportot alkotó híradástechnikai termékek exportja akárcsak az előző két évben, a most megfigyelt időszakban is nagymértékben, 10,5%-kal visszaesett. A második áruфőcsoport, a feldolgozott termékek kivitele euró értékben mérve dinamikusán, 5,4%-kal, behozatala 3,8%-kal emelkedett. Az e körben legfontosabb gyógyszerek kivitele 5,1%-kal bővült, 3,3%-os import csökkenés mellett. A másik meghatározó termékkör, a szakmai műszerek exportja 2,2%-kal nőtt, míg az import e körben is visszaesett, 3,6%-kal. A rangsorban harmadik áruфőcsoport, az élelmiszerek külkereskedelmében az előzőekkel ellentétes tendencia érvényesült: az export euró értékben mérve 2,7%-kal csökkent, míg a behozatal 1,7%-kal emelkedett. Az élelmiszerexport visszaesését a gabona- és a gabonakészítmények kivitelének, jelentős, 27,4%-os zsugorodása idézte elő.

Az Európai Unióba irányuló export volumene az első nyolc hónapban viszonylag szerény mértékben, 1,8%-kal emelkedett; ezen belül a 15 tradicionális tagállamba irányuló 3,4%-kal bővült, míg az újakba irányuló 1,8%-kal mérséklődött. Az Európai Unióból származó import 1,9%-kal nőtt a kiviteltől eltérő szerkezetben: a régi tagállamokból érkező alig, 0,3%-kal, míg az új tagállamokból érkező dinamikusán, 6,4%-kal bővült. Az Európai Unión kívüli országokba irányuló export volumene 4,7%-kal, a behozatalé 6,6%-kal emelkedett. Az Európai Unió tagországaival lebonyolított forgalomban 6 670 millió eurós, az egy évvel korábbinál némileg, 1,3%-kal nagyobb aktívum, míg a többi országgal lebonyolított forgalomban 2 103 millió eurós, a tavalyi hasonló időszaknál 6,6%-kal nagyobb passzívum keletkezett.

Az államháztartás – önkormányzatok nélküli – *pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya* szeptember végén 949 milliárd forint volt, amely az eredeti törvényi előirányzat 112,7%-a. A költségvetési törvény eddigi hét elfogadott módosítása során az éves hiányt 209 milliárd forinttal megemelték. Ennek a megnövelt hiánycélnak 90,3%-a már az első háromnegyed év folyamán teljesült. Ezen belül a központi költségvetés deficitje 1 217 milliárd forint volt, amely szeptember végén 16,6%-kal meghaladta a megemelt hiánycélt is. Az első háromnegyed évben a központi alrendszernek 11 077 milliárd forint bevétele volt, amely az éves előirányzat 72,3%-a, valamint 12 026 milliárd forint kiadást teljesített, amely az egész éves előirányzat 73,4%-a.

A *gazdálkodó szervezetek* az első háromnegyed évben 648 milliárd forint *adót fizettek* be a költségvetésbe, némileg, 1,4%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. A legfontosabb vállalati adóból, a társasági nyereségadóból a tavalyi első kilenc havi bevételnél 3,7%-kal kevesebb folyt be az államkincstárba. Az egyszerűsített vállalkozói adóban igen jelentős elmaradás keletkezett: szeptember végéig a tavalyinál 23,9%-kal kevesebbet fizettek az érintettek, amely az éves előirányzatnak alig fele, 51,9%-a. A bányajáradékból az egy évvel korábbinak nem sokkal több mint a felét, 57,1%-át fizették be a kötelezettek, amelyben szerepet játszott az energiaárak hatósági árcsökkenése. Azaz a kormányzati kommunikáció állításával ellentétben az erőszakos árszabályozás következményeit nem csupán az energiaszolgáltatók, hanem – az adóbevételek elmaradása következtében – az adófizetők viselik. Az idei évben bevezetett közműadó 60 milliárdos előirányzatának 85,9%-a szeptember végéig már befolyt az államkasszába.

Fogyasztási adókból az első háromnegyed évben 2 921 milliárd forint növelte az államkincstár számlaegyenlegét, ami 4,1%-kal több, mint a bázisidőszakban. Ezen belül az általános fogyasztási adóból 2,5%-kal, jövedéki adóból 3,4%-kal csökkent az állam bevétele, miközben az idei áfa előirányzat 7,5%-kal, a jövedéki adó terv 1,9%-kal magasabb a tavalyinál. A dohánytermékek jövedéki adójából az év elejétől szeptember végéig – az adótétel jelentős emelése ellenére – 7,3%-kal kisebb bevétele származott a kincstárnak, ami arra utal, hogy a dohánytermékek forgalmazásának erőszakos, dilettáns átalakítása, a kiskereskedelmi árrés ésszerűtlen emelése a feketegazdaság irányába tolta el a harmadik negyedévben a dohánytermékek forgalmát. Tranzakciós illetékből 139 milliárd forintot fizettek be az érintett pénzügyintézetek, amely az éves előirányzatnak mindössze 46,2%-a. Ezért emelte meg drasztikusan a kormány augusztustól az adó kulcsát, és ezért rótt ki újabb súlyos rendkívüli adó-befizetési kötelezettséget a bankokra, amely a negyedik negyedévben több részletben esedékes, de végső soron ezt is az ügyfélkör, a lakosság fizeti meg.

A *lakosság* az első háromnegyed évben 1 229 milliárd forint *adót fizetett*, 3,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. A legnagyobb tételt jelentő személyi jövedelemadóból csupán 1%-kal emelkedett a lerótt összeg, amelynek oka a félszuperbruttó adóalap számítási mód megszüntetése. Ez a változás jelentősen csökkentette a magas keresetűek adóját.

A *költségvetési szervek kiadásai* az első háromnegyed évben 2 699 milliárd forintot tettek ki, igen jelentősen, 30,8%-kal többet az egy évvel korábbinál. A szokatlanul nagymértékű növekedés részben a bürokrácia érzékelhető növekedésének, részben az év elején

bekövetkezett államosítási hullámnak a költségvetési következménye. Az államosított iskolák és kórházak fölé rendelt gigantikus méretű, szinte működésképtelen irányító szervek nagy létszámmal és pazarlóan tevékenykednek. Az önkormányzatok támogatására az előző évinél 41,5%-kal kevesebbet szánt a kormány, amely lényegesen nagyobb elvonás annál, mint amennyivel a helyi önkormányzatok feladatkörét csorbította.

A szociális és családtámogatásokat változatlanul a takarékoskodás terepének tekinti a kormány. E jogcímenen – a korábbi évek jelentős pénzkivonása után – nominálértékben 7,6%-kal, reálértékben 9,5%-kal kevesebbet fizettek ki, mint az előző év azonos időszakában. Családtámogatásokra 2,3%-kal, azaz reálértékben 4,3%-kal kisebb összeget fordítottak a tavalyinál. A foglalkoztatási alap kiadásai jelentősen, 14,3%-kal nőttek, amely többlet a közmunka program erőltetett, a foglalkoztatási statisztikát a választás előtti időszakban minden áron javítani igyekvő, az ésszerűsége kevéssé ügyelő kormányzati magatartás következménye. Eközben a munkanélküliek ellátására negyedével, 25,7%-kal kevesebbet szántak. Az egészségbiztosítási alap kiadásai 2,7%-kal nőttek, amely reálértéken szerény, 0,6%-os emelkedést jelent. A gyógyszerkassza kiadásai az előző évek drasztikus szűkítése után újabb 8%-kal, míg a gyógyító megelőző ellátás kiadásai jelentősen – a korábbi évek nagyarányú pénzkivonása után – 7,5%-kal nőttek. A nyugdíjalap kiadásai 2,2%-kal, az inflációval gyakorlatilag azonos ütemben emelkedtek.

A költségvetési szervek tartozásállománya a harmadik negyedév végén 97,7 milliárd forint volt, némileg, 0,6%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és több mint másfélszer annyi, 52,5%-kal több, mint egy évvel korábban. Az állammal szemben fennálló tartozás 12,1 milliárd forint volt, melynek döntő hányadát, 88,6%-át – státútumukból adódóan a törvényesség öreként működő – megyei kormányhivatalok halmozták fel. A tartozások legnagyobb részét, 85,1 milliárd forintot a szállítókkal és a szolgáltatókkal szembeni adósság tette ki; ezen belül 64,4 milliárd forintot képviselt a szállítói tartozás, gyakran kisvállalkozások kényszerhitelezése, és 8,5 milliárd forintot a közüzemi tartozások állománya.

A legtöbb tartozást, 79,5 milliárd forintot, az összes adósság 81,3%-át az Emberi Erőforrások Minisztériumához tartozó költségvetési szervek, főként – a ***súlyosan alulfinanszírozott – kórházak és felsőoktatási intézmények halmozták fel***, de megjelent a milliárdos összegű adósok listáján a Klebelsberg Intézményirányító Központ is. A kórházak és egészségügyi szakintézmények összes lejárt tartozása a harmadik negyedév végén 56,6 milliárd forint, míg a felsőoktatási intézményeké 19 milliárd forint volt. Ez utóbbi is szoros összefüggésben van az egészségügy elégtelen finanszírozásával, ugyanis a tartozás több mint felét, 57,4%-át az orvosképzést folytató négy egyetem halmozta fel, amely főként az egyetemi klinikai központok fizetéseképtelenség határát súroló működésére vezethető vissza. A lejárt határidejű adósság magas állománya, a bizonytalan működés nem csupán az egészségügyi és a felsőoktatási ágazatot sújtja: ***a költségvetési intézmények több mint felének, 50,2%-ának volt szeptember végén lejárt határidejű tartozása.*** Ezek közül 109 intézmény, a költségvetési szervezetek csaknem egyhatoda, 15,8%-a minősített – 60 napon túli, 50 millió forintot vagy a szerv költségvetésének 3,5%-át elérő – tartozást görgetett maga előtt.

A kormány a választáshoz közeledve egyre kreatívabban értelmezi az államháztartási hiány 3% alatt tartásának eddig szigorúan vett követelményét. A költségvetési törvény közelmúltban elfogadott hetedik módosítása jelentősen, 250 milliárd forinttal megemelte az ideai hiánycélt, amely többek között a takarékszövetkezeti rendszer erőszakos államosítása, és az E.ON földgázipari érdekeltségének megvásárlása miatt vált szükségessé. Azóta az országgyűlésnek benyújtották az ideai költségvetési törvény nyolcadik módosítását is, amely ugyan csak szerény mértékben, 20 milliárd forinttal ismét megemeli a hiánycélt. Valószínűleg a kormány végül tartja majd a 3% körüli hiányt, de ennek a jövőre nézve minden bizonnyal nagy ára lesz. A jövő évi költségvetés meglehetősen képlékeny, a kormány által benyújtott törvényjavaslatot a parlamenti tárgyalás során érdemben átírják.

Lakásépítés

Ez évben is folytatódik a lakásépítések számának negyedik éve tartó – korábban elképzelhetetlen mértékű – zuhanása; az ideai adatokhoz hasonló mérték legutóbb a múlt század első felében fordult elő. Az idén az első háromnegyed évben mindössze 4 100 **lakás épült**, 37,4%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, és 69,4%-kal kevesebb, mint három évvel azelőtt. A jövő év sem ígér kedvező fordulatot: szeptember végéig 5 300 **építési engedélyt** adtak ki az illetékes hatóságok, 31,7%-kal kevesebbet, mint egy évvel, és 62,5%-kal kevesebbet, mint három évvel korábban.

A lakásépítéseknél változatlanul alig észlelhetők területi különbségek. Budapesten – az országos tendenciával ellentétben – ugyan csekély mértékben, 2,6%-kal több használatba vételi engedélyt adtak ki, mint a múlt év azonos időszakában, de a helyzetet jellemzi, hogy ez a növekedés is csupán 1 100 új lakást jelent, míg például négy évvel korábban ugyanebben az időszakban a fővárosban még 6 300 lakás épült fel. Az első háromnegyed évben Budapesten épült a lakások több mint egynegyede, 27,6%-a, míg községekben csupán 15,6%-a, miközben falvakban lakik az ország népességének 30%-a. A községekben ez évben gyakorlatilag megfeleződött az újonnan épített lakások száma: 53,9%-kal kevesebb használatba vételi engedélyt adtak ki a hatóságok. Nógrád megyében összesen 17 lakás épült, Tolna megyében 41. Az új lakóépületek 57%-a volt családi ház, szemben az egy évvel korábbi 62%-kal. Az elkészült lakások átlagos alapterülete 102 m² volt, 4 m²-rel kevesebb, mint tavaly ugyanebben a kilenc hónapban. A 100 m²-nél nagyobb lakások aránya ebben az időszakban 45%-ról 42%-ra csökkent.

Ipar, építőipar

Az ipari termelés a múlt év közepén kezdődött recesszió még nem tudott túljutni. Az év második negyedévében megindult szerény növekedés ellenére az ipari kibocsátás még nem érte el az egy évvel korábbi szintet. A termelés volumene augusztusban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,7%-kal nőtt az előző hónaphoz, és nyers adatok szerint 1,4%-kal csökkent, munkanaphatással korrigálva 0,9%-kal emelkedett a tavaly augusztuséhoz képest. Az ipar kibocsátása az év első nyolc hónapjában 0,8%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A feldolgozóipari termelés augusztusban 0,4%-kal, az első nyolc hónapban 0,2%-kal visszaesett. A legnagyobb súlyú feldolgozóipari ág, a járműgyártás termelése az első nyolc hónapban dinamikusán, 13,5%-kal, a vegyiparé 8,2%-kal, a villamos berendezés gyártásé 1,7%-kal emelkedett, míg a gépgyártásé 2,3%-kal, az élelmiszeriparé 3%-kal, a gyógyszeriparé 9%-kal, a számítógép és elektronikai-termék gyártásé 13,3%-kal visszaesett.

Az *ipari export* volumene augusztusban 2,6%-kal, az első nyolc hónapban 2,2%-kal bővült az előző év azonos időszakához képest. Az *ipar belföldi értékesítése* augusztusban jelentősen, 6,2%-kal, az első nyolc hónapban 3,7%-kal visszaesett. A feldolgozóipar belföldi eladásai augusztusban 6,1%-kal elmaradtak az egy évvel korábbtól. Az ipari termelés volumene az első nyolc hónapban a dél-alföldi régióban – a Mercedes gyár dinamikusán bővülő kibocsátásának köszönhetően – 23,3%-kal, ezen belül Bács-Kiskun megyében csaknem másfélszeresére, 46,9%-kal nőtt. Észak-Magyarországon 4,5%-kal emelkedett a termelés, míg a többi régióban visszaesett az ipar kibocsátása. Három régióban számottevő volt a csökkenés: Közép-Magyarországon 5,2%, ezen belül Budapesten 6,3%, Észak-Alföldön 5,4%, míg Közép-Dunántúlon 5,6%. Somogy megyében 11%-kal, Zala megyében 13%-kal csökkent az ipar kibocsátása az első nyolc hónapban.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál az *egy főre jutó termelés* az első nyolc hónapban 1,1%-kal mérséklődött a foglalkoztatottak létszámának csekély, 0,3%-os emelkedése mellett. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok *új rendeléseinek állománya* augusztusban 7,4%-kal nőtt; az exportrendeléseké 9,4%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, míg a belföldi rendeléseké 5%-kal elmaradt attól. Az ipar összes rendelésállománya augusztus utolsó napján 11,4%-kal magasabb volt az egy évvel azelőttinél.

Az *építőipar* az elmúlt években tapasztalt igen jelentős visszaesést követően február óta fokozatosan növeli a kibocsátását, amely főként arra vezethető vissza, hogy *a kormányzat mintegy kapuzárási pánik jeleit mutatva – az elmúlt évek elmaradását pótlandó – rendkívüli mértékben felgyorsította az uniós projektek megvalósítását.* Az építőipari termelés volumene augusztusban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazítva – 4%-kal nőtt az előző hónaphoz, és 14,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az építőipari kibocsátás az év első nyolc hónapjában 7,5%-kal haladta meg az előző év azonos időszakában mért szintet.

Az építőipari ágazatok közül az épületek építése augusztusban 28,5%-kal, évkezdetétől 11,1%-kal, az egyéb építmények építéséé a nyolcadik hónapban 29,9%-kal, az első nyolc hónapban 12,2%-kal bővült. A speciális szaképítés kibocsátása augusztusban 1,2%-kal csökkent, az első nyolc hónapban 2,6%-kal emelkedett. A termelés dinamikus növekedését az uniós finanszírozású projektek, az ipari épületek építése, valamint az út- és vasútépítési munkák kivitelezése tette lehetővé. Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene augusztusban 47,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbit; az épületek építésére irányulóké 28%-kal, míg az egyéb építményeket célzóké 62,5%-kal. Ez utóbbi növekedését autópálya építésre kötött néhány nagy értékű szerződés váltotta ki. Az építőipar teljes szerződésállománya augusztus végén 24,3%-kal nagyobb volt az egy évvel korábinál; ezen belül az épületek építésére irányulóké 5,9%-kal, míg az egyéb építményeket célzóké 32,4%-kal.

Mezőgazdaság

A KSH a szokásosnál néhány hónappal később tette közzé a júniusi *állatszámítás* adatait. A jelentés az állattenyésztés válságának elmélyülését, az egyéni gazdaságokra épülő agrárgazdasági elképzelés megvalósíthatóságának aggályos voltát tükrözi. Az állatállomány több éve megfigyelhető csökkenése elsősorban a kisgazdaságokat érinti a tenyésztési körülmények nehezülése következtében. A szarvasmarhák száma június 1-jén 758 ezer volt, 25 ezerrel, 3,4%-kal több, mint egy évvel korábban. A 335 ezres tehénállomány számossága megegyezik a tavaly júniussal. A növekedés ellenére *a szarvasmarha- és a tehénállomány csupán megközelítette a tíz évvel ezelőtti állatszámot*. A sertések száma júniusban 2 892 ezer volt, 20 ezerrel, 0,7%-kal kevesebb, mint egy évvel, és 316 ezerrel, 9,9%-kal kevesebb, mint három évvel azelőtt. A 194 ezres anyakoca állomány egy év alatt 5,3%-kal, három év alatt 14,9%-kal csökkent. *A sertésszám az utóbbi hét évtized legalacsonyabb értéke*. A tenyésztés visszaszorulásában szerepe van a növekvő takarmányáraknak, az emelkedő importnak, de főképp az irreális, a valóságos körülményekkel nem számoló agrárpolitikának. A sertésállomány három év alatt a gazdasági szervezetekben 5,1%-kal, míg az egyéni gazdaságokban egyötödével, 20,6%-kal esett vissza.

A baromfiállomány az előző évekhez hasonlóan a legutóbbi állatszámítás óta – némileg gyorsuló ütemben – tovább esett. A 33,6%-os tyúkállomány 3,2%-kal csökkent egy év alatt, és 9,8%-kal három év alatt. A 11,3 milliós tojóállomány 9,7%-kal meghaladta az egy évvel korábbi szintet, és 6,2%-kal elmaradt a három évvel azelőttitől. A baromfitartásban bekövetkezett szerkezeti változást mutatja, hogy a tyúkállomány három év alatt a gazdasági szervezetekben 7,7%-kal, míg az egyéni gazdaságokban több mint egyötödével, 22,1%-kal esett vissza. A 4 milliós lúdállomány jelentősen, 18,7%-kal nőtt a tavaly júniuséhoz képest, és 30,9%-kal a 2010. júniuséhoz viszonyítva. A 4,6 milliós kacsállomány 2,5%-kal gyarapodott egy év, és 16,5%-kal csökkent három év alatt. A pulykák száma 2,2 millió volt június 1-jén, jelentősen, 28,9%-kal kevesebb, mint a múlt év ugyanezen napján, és 38,5%-kal kisebb, mint

három évvel korábban. Az 1,2 milliós juhállomány alig változott, 0,3%-kal csökkent az előző évi, és 3,4%-kal a három évvel ezelőtti állatszámításához képest. A 810 ezres anyajuh állomány 3,5%-kal kisebb volt az egy évvel, és 6,2%-kal a három évvel korábbinál.

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** az év első nyolc hónapjában stagnált, 0,1%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása 3,9%-kal bővült, amely főképp a gyümölcsfelvásárlás csaknem másfélszeresére növekedett, 48,4%-kal nagyobb volumenének köszönhető. Gabonafélékből az első nyolc hónapban 6,6%-kal csökkent a felvásárolt mennyiség, ezen belül azonban augusztusban – az idei magasabb termésből – már 28,7%-kal többet vásároltak fel az egy évvel azelőttinél. A zöldségfélék felvásárlása is 5,5%-kal csökkent az év eddig megfigyelt időszakában, s az augusztusi, 4,8%-os többlet az előbbinél kevésbé hatott a mutatóra. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása augusztus végéig 2,7%-kal mérséklődött, a vágóállatoké 1,7%-kal, az állati termékeké nagyobb mértékben, 5%-kal.

Turizmus

A kereskedelmi szálláshelyeken az első nyolc hónapban 6 133 ezer **vendég** összesen 16 227 éjszakát töltött el; a vendégek száma 5,6%-kal, a vendégéjszakáké 4,7%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A **külföldi vendégforgalom** 5,9%-kal, a belföldi ennél kisebb mértékben, 3,5%-kal nőtt. A külföldi és a **belföldi vendégek** a múlt évinél rövidebb időt töltöttek a szálláshelyeken, ugyanakkor a forgalom háromnegyedét adó szállodák forgalma az átlagot meghaladóan, 5,6%-kal bővült. A szállodák szobafoglaltsága az első nyolc hónapban 50%-os, augusztusban 66,5%-os volt, az előbbi 2,3, az utóbbi 3,2 százalékponttal meghaladta az egy évvel azelőttit. Az idegenforgalmi vállalkozások árbevétele az első nyolc hónapban 11%-kal emelkedett az árak 3,2%-os növekedése mellett. A szálláshelyeken augusztusban 33 ezer főt foglalkoztattak, 3%-kal többet, mint egy évvel korábban.

Népmozgalom

Az év első nyolc hónapjában 57 900 **gyermek született**, 3,5%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. A születési arányszám 8,8‰ volt, 0,3 ezrelépponttal kisebb az egy évvel korábbinál. Augusztus végéig 26 100 **házasságot kötöttek**, némileg, 2,2%-kal többet, mint a tavaly ugyanekkor. A házasságkötési arányszám 4‰ volt, valamelyest, 0,1 ezrelépponttal magasabb az előző évinél.

Az első nyolc hónapban 88 400 **halálozást** anyakönyveztek, 4,1%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A halálozási arányszám ebben az időszakban 12,8‰ volt, 0,5 ezrelépponttal kisebb, mint a bázisidőszakban. A csecsemőhalálozási arányszám 5,2‰ volt, 0,3

ezrelékponttal nőtt egy év alatt. A *természetes fogyás* az első nyolc hónapban 4,2‰ volt, amely 0,2 ezrelékpontos mérséklődést jelent.

Bűnügyi helyzet

A Legfőbb Ügyészség és a Belügyminisztérium tájékoztatása szerint a múlt évben 472 200 bűncselekményt regisztráltak a bűnüldöző szervek, amely *ebben az évezredben kiemelkedően a legmagasabb bűncselekményszámot képezi*. A múlt évben 4,6%-kal több bűnesetet regisztráltak, mint az előző évben, és jelentősen, 19,8%-kal többet, mint 2009-ben. *A közbiztonság javulásáról szóló kommunikációt az adatok nem támasztják alá*. A rendőrség munkáját ugyanakkor minősíti, hogy *az érzékelhetően növekvő bűnözést az ismertté vált elkövetők számának fokozatos csökkenése kíséri*. A múlt évben 100 200 elkövető vált ismertté, 16,8%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A hatóságok a múlt évben 274 100 olyan bűncselekmény tettesét nem tudták felderíteni, amelyben ismeretlen tettes ellen indult a nyomozás; ez 11,9%-os növekedés egyetlen év alatt.

A bűncselekmények több mint felét, 55%-át, 259 600 deliktumot a vagyon elleni cselekmények jelentették, számuk a múlt évben viszonylag kisebb mértékben, 1,4%-kal emelkedett. Az e csoporthoz tartozó bűncselekmények több mint négyötödét, 81,7%-át a lopások, ezek egynegyedét, 25,2%-át, 46 900 esetet a betöréses lopások tették ki. A második legnagyobb súlyú csoport a közrend elleni cselekményeké, amely az összes bűncselekményeken belül 28,5%-ot, számszerűen 134 600 deliktumot képviselt.

A múlt évben a regisztrált bűncselekmények 31,1%-a volt a súlyosabb megítélésű büntetett, míg 68,9%-a vétség. Az ismertté vált elkövetők 37,6%-át vagyon elleni, 28,9%-át közrend elleni, 11%-át személy elleni, míg 10,2%-át közlekedési bűncselekményért vonták felelősségre. A múlt évben a regisztrált elkövetők több mint egynegyede, 27,8%-a volt büntetett előéletű, és csaknem egytizede, 9,2%-a visszaeső.

A Belügyminisztérium az idei évről eddig olyan statisztikai adatokat közölt, amelyek a bűnözés korábbi tendenciáinak gyökeres megváltozására utalnak. Ez részben összefügg a büntető törvénykönyv módosításával, amely felemelte a vagyon elleni bűncselekmények alsó értékhatárát, így sok korábbi bűncselekmény szabálysértéssé minősült. Ez azonban önmagában nem magyarázza a jelentős változást. A Belügyminisztérium az utóbbi két hónapban nem hozott nyilvánosságra bűnügyi adatokat.

Budapest, 2013. november 9.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek és általában a tárgydőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.